

**MUSEU DEL
SURO DE
PALAFRUGELL**

MUSEU DE LA CIÈNCIA
I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ RAMIR MEDIR

FONS DEL SINDICATO NACIONAL DE MADERA Y CORCHO DELEGACIÓ NORD-EST

1931 - 1973

Descripció normalitzada

1. Fons d'associacions i institucions

Darrera actualització: desembre 2019

ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

Codi de referència

Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro). Palafrugell.

Nivell de descripció

Fons

Títol

Fons *Sindicato Nacional de la Madera y el Corcho. Sector Corcho. Delegación nordeste.*

Data (es)

1931 – 1973 (predomina 1939-1959).

Volum i suport

12,7 m. l. (85 capsas, 11 carpetes i 17 llibres de gran format).

ÀREA DE CONTEXT

Nom del productor

Sindicato Nacional de Madera y Corcho. Sector corcho. Delegación Nordeste.

Història del productor

L'11 de març de 1939 les autoritats del règim franquista van constituir a Palafrugell la delegació nord-est de la *Comisión Arbitral del Corcho* amb les següents funcions:

- Portar el registre d'exportacions i importacions.
- Inspeccionar mercaderies i informar sobre sol·licituds d'exportació respecte preus i qualitats.
- Realitzar estadístiques de producció forestal surera, producció industrial i exportacions.
- Realitzar censos d'empreses i de suredes.

L'àmbit geogràfic i d'intervenció de la delegació va quedar fixat en les províncies de Girona, Barcelona i Castelló de la Plana. L'entitat va durar tres mesos i el 12 de juny de 1939 es va dissoldre per crear-se la *Rama del Corcho*, que va quedar enquadrada en la *Comisión Reguladora de la Producción*. Les atribucions i l'àrea de competències de la *Rama* van ser les mateixes de la seva antecessora. També va regular la pela i venda de suro i va iniciar un cens d'obrers de la indústria.

La Llei de 6 de desembre de 1940 va organitzar el sistema nacional-sindicalista franquista i la Llei de 23 de juny de 1941 va crear vint-i-quatre sindicats verticals, entre els quals hi havia el *Sindicato Nacional de Madera y Corcho*. La *Rama del Corcho* va trigar uns mesos més a desaparèixer. Va ser abolida per decret el 14 de març de 1942 i les seves competències i funcions van ser absorbides pel *Sindicato*.

El sindicat es va organitzar en dues grans àrees geogràfiques, la del nord-est (províncies de Girona, Barcelona i Castelló) i la del sud i sud-oest d'Espanya (províncies d'Andalusia i Extremadura). A Sevilla hi havia la prefectura de la secció del suro, és a dir, la seu central del sindicat, i a Palafrugell les oficines de la delegació del nord-est. L'1 de febrer de 1943 el títol de l'oficina va quedar com a *Sindicato Nacional de la Madera y Corcho. Sector Corcho. Delegación del Nordeste*. Una de les principals funcions de la delegació va ser l'elaboració d'informes sobre les sol·licituds d'exportació, perquè es va dictaminar que el Ministeri de Comerç no podia emetre cap llicència d'exportació sense l'informe previ del sindicat.

El març de 1951 es va constituir una junta d'assessors del sector del suro, formada per empresaris surers a la zona nord-est i propietaris i preparadors a la zona sud.

El juny de 1951 va constituir-se a Palafrugell, enquadrada dins del sindicat, la *Delegación para el comercio del corcho* i es va crear un arbitri del set per mil

sobre les exportacions pel manteniment de les oficines delegades de Palafrugell.

La delegació va allargar la seva activitat fins al 12 de setembre de 1959 quan es va dissoldre en el marc del Decret-Llei de 21 de juliol del mateix any sobre ordenació econòmica.

Tot i això, el fons conserva documentació posterior perquè després de la desaparició de la delegació, es va crear la *Agrupación Nacional Corchera* (posteriorment, *Grupo Provincial de la Industria y el Comercio del Corcho*), que tingué la seu a les mateixes oficines.

Història arxivística

La documentació del fons del sindicat es conservava a la casa Palau de Palafrugell, al carrer de Sant Sebastià núm. 52. En aquest edifici hi va tenir la seu, a més del sindicat, la patronal surera d'època franquista, el *Grupo Provincial de la Industria y el Comercio del Corcho*, i la patronal sorgida amb la democràcia, l'Associació d'Empresaris Surers de Catalunya (AECORK). També s'hi conservava la documentació de la mutualitat d'accidents de treball *Mutual Corchera* perquè l'entitat hi havia tingut les oficines. Posteriorment, els documents del *Sindicato* van ser traslladats al carrer Hortal d'en Pou, núm. 60, 1r pis on va passar a tenir la seu AECORK.

El Museu del Suro va tenir coneixement de l'existència de la documentació a finals dels anys vuitanta. La falta d'espai de les noves oficines d'AECORK va facilitar que la junta de l'associació cedís la documentació al Museu del Suro, ubicat al carrer de la Tarongeta, núm 31. Finalment, la documentació va ser traslladada el maig del 2014 a la seu actual del Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro), a cal Ganxó.

Dades sobre l'ingrés

Donació de l'Associació d'Empresaris Surers de Catalunya (AECORK) al Museu del Suro.

ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

Abast i contingut

La documentació conservada de la delegació converteix aquest fons en un referent per l'estudi del suro en l'època del primer franquisme, no només a Catalunya sinó també en d'altres zones de l'Estat. La documentació del fons permet seguir la situació de la indústria des de la postguerra fins al Pla d'Estabilització de 1959.

Els documents conservats possibiliten estudiar l'evolució de la indústria en totes les seves vessants: suredes i producció forestal, manufactures, empreses i producció industrial, comerç i exportacions, treball i atur. Són interessants, en aquest sentit, els censos de suredes, els censos d'industrials i comerciants i les estadístiques de producció forestal, industrial i d'exportacions, a més de la documentació conservada sobre salaris i treballadors. També és interessant la documentació referent a les restriccions elèctriques i als problemes vinculats amb el transport durant l'autarquia franquista. Sobre l'actuació i el funcionament de la delegació, és necessari consultar a més de les actes de la junta, les memòries conservades, que faciliten informació anual sobre l'activitat surera.

Sistema d'organització

El fons s'ha classificat i ordenat segons el següent quadre:

1. ADMINISTRACIÓ GENERAL

- 1.1. Actes, estatuts i directrius
- 1.2. Memòries, inventaris i estadístiques
- 1.3. Correspondència i circulars
- 1.4. Comptabilitat

- 1.5. Bancs
- 2. PERSONAL**
- 3. ELECCIONS**
- 4. ESTADÍSTIQUES GENERALS**
- 5. FORESTAL**
 - 5.1. Correspondència
 - 5.2. Arbitris sobre el suro català
 - 5.3. Declaracions i estadístiques de producció forestal
 - 5.4. Cens de suredes
- 6. INDÚSTRIA**
 - 6.1. Correspondència
 - 6.2. Informes
 - 6.3. Censos d'industrials i comerciants
 - 6.4. Matèria primera
 - 6.5. Estadístiques de producció industrial
 - 6.6. Energia i força motriu
 - 6.7. Matèries auxiliars
- 7. COMERÇ**
 - 6.8. Exportacions i estadístiques
 - 6.9. Aranzels i canvis de divises
 - 6.10. Tractats, acords i convenis comercials
 - 6.11. Preus
 - 6.12. Arbitri sobre les exportacions
- 8. TREBALL**
 - a. Cens de treballadors
 - b. Salaris, atur i previsió social
- 9. TRANSPORTS**
 - a. Correspondència
 - b. Transport marítim
 - c. Transport ferroviari
 - d. Transport terrestre
- 10. INFORMES**
- 11. PARTICIPACIÓ EN ORGANITZACIONS SURERES**

12. CONFERÈNCIES I PONÈNCIES

Informació sobre avaluació, tria i eliminació

La documentació és de conservació permanent.

Incrementos

No es preveuen increments.

ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

Condicions d'accés

L'accés a la documentació del fons és públic.

Condicions de reproducció

Les condicions de reproducció es regiran segons la normativa del Museu del Suro de Palafrugell.

Llengua i escriptura dels documents

Castellà.

Característiques físiques i requeriments tècnics

En general, la documentació es troba en bon estat de conservació. Degut al seu elevat ús, cal millorar l'enquadernació dels cens d'industrials i comerciants dels anys 1951, 1954 i 1957, dos llibres de matrícules industrials (sig. antiga: 8 i 37), i un cens de suredes (sig. antiga 228).

Instruments de descripció

S'ha elaborat un inventari del fons de la delegació del sindicat, realitzat per Jordi Turró i Anguila.

Existeix també un inventari-catàleg anterior en format *Acces* elaborat per personal del Museu del Suro.

ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

Existència i localització dels originals

Els originals de la unitat de descripció es troben al Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro).

Documentació relacionada

-Fons del *Sindicato Nacional de Madera y Corcho*, Arxiu General de l'Administració (Alcalá de Henares, Madrid).

-Fons del *Grupo provincial de la industria y el comercio del corcho*, Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro).

-Fons *Mutual Corchera*. Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro).

Bibliografia

-BARBAZA, Yvette, *El paisatge humà de la Costa Brava*, 2 vol., Barcelona, Edicions 62, 1988.

-HERNÁNDEZ, Santiago, *Palafrugell i el suro*, Quaderns de Palafrugell. Palafrugell, Ajuntament de Palafrugell i Diputació de Girona, 2002.

-MEDIR, Ramir, "Memòries de l'activitat surera (1939-1959)", *L'Estoig*, Palafrugell, Ajuntament de Palafrugell, 1993. Edició a càrrec d'Àngela Martí i Josep Espadalé.

-PAREJO MORUNO, Manuel, *El negocio de exportación corchera en España y Portugal durante el siglo XX: cambios e intervención pública*, Tesis doctoral, Universitat d'Extremadura, Badajoz, 2009. [Consultable al Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro)].

-ZAPATA, Santiago (Ed.), *Suredes i indústria surera. Avui, ahir i demà. Actes del Congrés Internacional Suredes, Fàbriques i Comerciants. Passat, present i futur del negoci surer*, Palafrugell, Museu del Suro, 2009.

ÀREA DE NOTES

Títol: La delegació nord-est va rebre diversos noms durant la primera etapa del franquisme. El 1939 la seva primera denominació va ser *Delegación nordeste de la Comisión Arbitral del Corcho* i després *Rama del Corcho*. El nom de *Delegación nordeste del Sindicato Nacional de Madera y Corcho* va ser adoptat a partir de 1942, tot i que popularment sempre va ser conegut com el *Sindicato*.

ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

Autoria i data (es)

Descripció realitzada per Jordi Turró i Anguila i finalitzada l'agost del 2014. Actualitzada el desembre de 2019.

Fonts

Inventari del Fons *Sindicato Nacional de Madera y Corcho. Sector corcho. Delegación nordeste*.

Regles o convencions

Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2007.